

คำนำ

การศึกษาภาวะเจริญพันธุ์เป็นการศึกษาจากความถี่ของการเกิดของประชากร การศึกษาภาวะเจริญพันธุ์นี้ใช้เป็นพื้นฐานที่จะเข้าใจถึงสภาพการณ์ของประชากรในประเทศหนึ่ง ๆ จริงอยู่มีความจำเป็นที่จะทราบเกี่ยวกับการเพิ่มประชากร องค์ประกอบอายุ และการกระจายของประชากรตามลักษณะทางภูมิศาสตร์และเขตการปกครองของประเทศ หากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วในประเทศที่กำลังพัฒนา สืบเนื่องมาจากการตายลดลงและการเกิดคงที่ ดังนั้นสาเหตุของการเพิ่มประชากรย่อมเนื่องมาจากภาวะเจริญพันธุ์ เมื่อจุดสนใจมาอยู่ที่ภาวะเจริญพันธุ์เช่นนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับระดับและแนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะเจริญพันธุ์ในเมืองและชนบทและภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

สำหรับการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสำคัญ ๒ ประการคือ

ประการที่ ๑ การศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นแนวทางทำให้ทราบถึงภาวะขั้นต้นที่จะนำไปสู่การลดลงของภาวะเจริญพันธุ์

ประการที่ ๒ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งกว่าที่กล่าวมาแล้ว การศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมมีคุณค่าช่วยให้ทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอัตราการเกิด ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงอัตราการเกิดสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

ในการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์โดยทั่วไปมักจะศึกษาจากอัตราส่วนเด็กต่อสตรี อัตราเกิดจำเพาะอายุ จำนวนบุตรเกิดรอดของสตรีที่เคยสมรสแล้ว และภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะเศรษฐกิจและสังคม สำหรับประเทศไทยก่อน พ.ศ. ๒๕๐๓ การศึกษานี้จำกัดอยู่เพียงอัตราส่วนเด็กต่อสตรี อัตราเกิดจำเพาะของสตรีในแต่ละหมวดอายุ สำหรับภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมยังไม่มีข้อมูลที่จะทำการศึกษาได้โดยตรง สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาและวิจัยจากข้อมูลสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ โดยทำการศึกษาจากข้อมูลจำนวนบุตรเกิดรอดของสตรีที่เคยสมรสแล้ว และข้อมูลภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาภาวะเจริญพันธุ์

จากข้อมูลประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ ดังกล่าวมานี้ บ่งชี้ว่ายังไม่เคยมีผู้ใดที่ศึกษามาก่อน ผู้ที่ได้
จากการวิจัยข้อมูลประชากรนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาระดับและแนวโน้มภาวะ
เจริญพันธุ์ และภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยแล้ว ยังจะได้
ใช้เพื่อการวิจัยขั้นมูลฐาน สำหรับศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทยในภาคต่อไป
อีกด้วย

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ในการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์และความแตกต่าง
ภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยในการศึกษามีดังต่อไปนี้

ก. ปัจจัยทางด้านประชากร

๑. ระดับภาวะเจริญพันธุ์

๑.๑ ระดับและแนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่มีอายุผ่านพ้นวัยเจริญพันธุ์แล้ว

ถ้าแบ่งอายุของสตรีออกเป็นหมวดละ ๕ ปี ทำการสังเกตเกี่ยวกับทารกเกิดรอดจากมารดา จำ
นวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดา แต่ละคนในแต่ละหมวดอายุสามารถนำมาศึกษาเปรียบเทียบการ
เจริญพันธุ์ตามปีปฏิทินที่คาบเกี่ยวกันนั้นได้ โดยหมวดอายุ ๔๔ - ๔๘ ปีเป็นอายุที่จะสิ้นสุดภาวะ
เจริญพันธุ์ หมวดอายุที่มากกว่านี้เป็นอายุที่ผ่านพ้นวัยเจริญพันธุ์แล้ว แนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์
ตามช่วงเวลา (Cohort time) จะช่วยในการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ได้อย่างหยาม ๆ ตามปี
ปฏิทินที่ตามมาแล้ว ในสหรัฐอเมริกา Grabill and Others พบว่า แนวโน้มของภาวะ
เจริญพันธุ์ของสตรีในวัยที่ผ่านพ้นวัยเจริญพันธุ์แล้วครั้งนี้คือ สตรีอเมริกันผิวขาว อายุ ๔๕ - ๔๘ ในปี
ค.ศ. ๑๙๖๐ - ๑๙๔๔ มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง ๔.๑ - ๒.๓ คน สตรีที่ไม่ใช่ผิว
ขาว ๕.๙ - ๒.๗ คน^๒ สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ มารดาอายุ

^๑ Paul K. Hatt, Backgrounds of Human Fertility in Puerto Rico,
(Princeton : Princeton University Press, 1952), p. 340.

^๒ Wilson H. Grabill, and Others, The Fertility of American Women,
(New York : John Wiley & Sons, 1958), p. 46.

๕๐ ปีขึ้นไปมีบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย ๖ คน ซึ่งในประเทศอุตสาหกรรมมีบุตรโดยเฉลี่ย ๒.๓ คน^๓
ดูวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์ พบว่า จากข้อมูลโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว พ.ศ. ๒๕๑๒ จำนวนบุตร
เกิดรอดโดยเฉลี่ยของมารดาอายุ ๔๕ ปีขึ้นไปที่มีบุตรแล้ว ๖.๖ คน^๔

๑.๒ ระดับแนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ สตรีอายุ ๑๓ - ๔๗
ปีเป็นวัยที่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ ความสามารถในการตั้งครรภ์มีความแตกต่างกันไปตามอายุ
จากการศึกษาพบว่า ความสามารถในการตั้งครรภ์มีขีดสูงสุดประมาณ ๑๔ ปี จากนั้นจะเริ่มลดลงตาม
ลำดับ อายุประมาณ ๓๕ ปีเป็นจุดที่ความสามารถในการตั้งครรภ์ลดลงอย่างรวดเร็ว แต่สตรีอาจมี
บุตรน้อยกว่าความสามารถที่จะมีบุตรได้ เนื่องจากการแต่งงานช้า และการป้องกันมิให้มีบุตร^๕ ข้อมูล
จำนวนบุตรเกิดรอดของสตรีที่อยู่ในวัยให้กำเนิดบุตรอายุระหว่าง ๑๕ - ๔๔ ปี แสดงให้เห็นแนวโน้ม
ที่จะนำไปสู่การผ่านพ้นภาวะเจริญพันธุ์ จากการศึกษาของ ฮอดลีย์และ วิศิษฐ์ ที่อำเภอโพธารามพบว่า
สตรีจะผ่านวัยเจริญพันธุ์อายุ ๔๐ - ๔๔ ปี ซึ่งสมรสแล้ว ๓ ปีขึ้นไปมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๔
คน^๖ การเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท จากข้อมูลโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว แนวโน้ม

^๓ อุนน์ จินตกานนท์, ผลการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรที่มีต่อโครงสร้างอายุ, การสัมมนา
ทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ ๒ (พระนคร: กองวิจัยสังคมศาสตร์
สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ๒๕๐๘), หน้า ๔๓.

^๔ ดูวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์, การเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท แผนก
วิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๓), หน้า ๑๗.

^๕ Donald J. Bogue, The Population of the United States (Illinois
the Free Press of Glencoe, 1959), p. 321.

^๖ Grabill and Other, op. cit., p. 48 - 50.

^๗ อามอส เอช ฮอดลีย์ และ วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ, การขยายของครอบครัวและการวางแผน
ครอบครัวในอำเภอโพธาราม การสัมมนาทางวิชาการ เรื่องประชากรของประเทศไทยครั้งที่ ๒
(พระนคร: กองวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ๒๕๐๘), หน้า ๓๕๕ - ๓๕๘.

ของภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ แสดงให้เห็นดังนี้ คือ ในหมวดอายุ ๑๕ - ๑๙, ๒๐ - ๒๔, ๒๕ - ๒๙, ๓๐ - ๓๔, ๓๕ - ๓๙, ๔๐ - ๔๔ มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยดังนี้ คือ ๐.๙, ๑.๕, ๒.๙, ๔.๒, ๕.๘ และ ๖.๘ ตามลำดับ

๑.๓ การไม่มีบุตรและการแจกแจงสตรีตามจำนวนบุตรเกิดรอด ใน ค.ศ. ๑๙๕๐ ในสหรัฐอเมริกา สตรีในหมวดอายุ ๓๕ - ๓๙ ที่ไม่มีบุตรมีอัตราร้อยละ ๑๙.๙ และในหมวดอายุ ๕๐ - ๕๔ อัตราร้อยละ ๑๖.๖ ในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ ๑๙๕๒ และ ๑๙๕๔ อัตราส่วนร้อยละการไม่มีบุตรของสตรีอายุ ๓๐ - ๓๔ ได้ลดลงดังนี้คือ ๑๗.๓, ๑๘.๗ และ ๑๓.๔ ตามลำดับ และในปี ค.ศ. ๑๙๕๐, ๑๙๕๐ และ ๑๙๕๔ สตรีที่อายุ ๔๐ - ๔๔ มีอัตราส่วนร้อยละของการมีบุตร ๔ คนลดลงตามลำดับดังนี้คือ ๒๙.๒, ๒๑.๗ และ ๒๐.๕ และในระยะเวลาเดียวกันนี้อัตราส่วนของ การมีบุตร ๒ คนได้เพิ่มขึ้น สตรีที่มีบุตรคนเดียวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และพบว่าสตรีอเมริกันนิยมมีบุตร ๒ คนมีมากที่สุด รองลงมาดังนี้คือ มีบุตรคนเดียว ไม่มีบุตร และมีบุตร ๓ คน สำหรับประเทศไทย ภาวะการมีหมั้นของคู่สมรสมีอัตราค่าคือมีร้อยละ ๕.๕ เทียบกับสตรีของประเทศอื่นอยู่ในระหว่าง ๑๐ - ๒๐ ในเยอรมันยุคฮิตเลอร์ อัตราส่วนร้อยละของการเป็นหมั้นร้อยละ ๑๙.๘ และจากสัมมะโน ระชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ ของประเทศไทย สตรีในหมวดอายุ ๑๕ - ๑๙, ๒๐ - ๒๔, ๒๕ - ๒๙, ๓๐ - ๓๔, ๓๕ - ๓๙, ๔๐ - ๔๔, ๕๐ - ๕๔ สตรีที่แต่งงานแล้วไม่มีบุตรอัตราร้อยละดังนี้ คือ ๓.๕, ๑.๒, ๔.๘, ๒.๘, ๒.๗, ๒.๙, ๒.๙ และ ๓.๕ ตามลำดับ^{๑๐}

๒. ถิ่นที่อยู่อาศัย ภาวะเจริญพันธุ์ในเมืองและชนบท ประเทศที่พัฒนาแล้วมีภาวะเจริญพันธุ์ในเมืองต่ำกว่าในชนบท เช่นในสวีเดน^{๑๑} ค.ศ. ๑๙๕๑ ผู้มีบุตร ๒ คนในเมืองมีอัตราร้อยละ ๗๖ ในชนบทมีอัตราร้อยละ ๘๖ สำหรับผู้ที่มีบุตร ๖ คนขึ้นไป ในเมืองมีอัตราร้อยละ ๒.๕ ชนบทมีอัตราร้อยละ ๑๖ แมตอมมาเนื่องจากอัตราการเกิดได้เร่งทำให้ความแตกต่าง

^{๑๐} สุวณฺนา, เรื่องเดิม, หน้า ๒๐.

^{๑๑} Grabill, and Other, op. cit., pp. 48 - 50.

^{๑๒} วัชร สุวณฺน์, ภาวะการไม่มีบุตรของประเทศไทย, สัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่อง ประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ ๓ (พระนคร: กองวิจัยสังคมศาสตร์ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ๒๕๑๐), หน้า ๒๘๗.

ภาวะเจริญพันธุ์ในเมืองและชนบทคนอยลง แต่ภาวะเจริญพันธุ์โดยทั่วไปในเมืองก็ยังคงต่ำกว่าใน
 ชนบทอยู่นั่นเอง^{๑๑} M.A. El Badry พบว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่เมืองบอมเบย์ สตรีที่
 อาศัยอยู่ในเมืองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ชานเมือง^{๑๒} Barclay พบว่า สตรีที่อาศัย
 อยู่ในเมืองบางเมืองของไต้หวันมีแนวโน้มภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในชนบท^{๑๓} จากการ
 ศึกษาของ Liu เกี่ยวกับโครงสร้างครอบครัวของไต้หวันพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างแท้จริง
 ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์ในเมืองและชนบทในโครงสร้างของแบบครอบครัวประเภทเดียวกัน^{๑๔} Kim
 พบว่า ที่ประเทศเกาหลีภาวะเจริญพันธุ์ในเมืองต่ำกว่าในชนบท ในเมืองมีอัตราเกิดอย่างหนา
 ๑๕.๕๕ ชนบท ๓๓.๕๖^{๑๕} จากการศึกษาของ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ที่ไพฑูริย์พบว่า ถิ่นที่
 อยู่อาศัยกับฐานะความเป็นอยู่มีความสัมพันธ์กับความต้องการบุตร โดยสตรีที่ยากจนที่อยู่ห่างตัวเมือง
 มีความต้องการบุตรน้อย และสตรีที่ร่ำรวยและอยู่ใกล้ตัวเมืองมีความต้องการบุตรหลายคน^{๑๖} สุวัฒนา
 วิบูลย์เศรษฐ พบว่า สถานถิ่นที่อยู่อาศัยไม่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท สตรีที่อาศัย
 อยู่ในหมู่บ้านทางไกล และหมู่บ้านที่เป็นตัวกลางมีภาวะเจริญพันธุ์ ๖.๕ และ ๕.๗ คนตามลำดับ^{๑๗}

^{๑๑} United Nations, The Determinants and Consequence of Population Trends, Population Studies, No. 17, Population Division, Department of Social Affairs, New York, 1953, pp. 85 - 86.

^{๑๒} M.A. El Badry, Some Aspects of Differential Fertility in Bombay, Sydney Conference, Contributed Paper, 1967, p. 315.

^{๑๓} George W. Barclay, Colonial Development and Population in Taiwan, (Princeton: Princeton University Press, 1954), p. 249.

^{๑๔} Paul K.C. Liu, Differential Fertility in Taiwan, Sydney Conference, Contributed Paper, Sydney, 1967, p. 363.

^{๑๕} Yun Kim, Age Pattern of Marriage and Rural - Urban Fertility Differential in Korea, Sydney Conference, Contributed Paper, Sydney, 1967, p. 372.

^{๑๖} Visid Prachuabmoh, Factor Affecting Desire or Lack of Desire for Additional Progeny in Rural Thailand, Sociological Contributions to Family Planning Research, Donald J. Bogue, ed. (Chicago: The University of Chicago Press, 1966, 1966), pp. 391 - 393.

^{๑๗} สุวัฒนา, เรื่องเดิม, หน้า ๓๑.

ข. ปัจจัยทางสังคม

๑. การศึกษ การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในทางอ้อมในการศึกษาความแตกต่าง
 ภาวะเจริญพันธุ์ ผู้ที่มีการศึกษาสูงเป็นผู้ที่ตระหนักดีเกี่ยวกับการยกฐานะของตนเองโดยการมีบุตร
 น้อย ใน Puerto Rico ก็เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีบุตรน้อย ผู้ที่มี
 การศึกษานำมีบุตรมาก จากข้อมูลสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ ของประเทศญี่ปุ่นพบว่า ผู้ที่
 มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาที่มีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย ๓.๓๘ คน ผู้ที่มีการศึกษาสูง ๒.๐๘ คน
 ผู้ที่มีการศึกษาชั้นมัธยมมีภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับกลาง โดยมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยใกล้เคียง
 เคียงกับผู้ที่มีการศึกษาสูง และพบว่า ความแตกต่างการเจริญพันธุ์ในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
 กับชั้นการศึกษาที่สูงกว่าเป็นรายหมวคอาจมีความแตกต่างกันในลักษณะตัว บ^{๑๘} ฮอส์ลีย์ และ วิศิษฐ์
 พบว่า ที่ไพอารามมีความสัมพันธ์โดยดลกับระหว่างการศึกษาและภาวะเจริญพันธุ์ โดยสตรีที่มีการ
 ศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะมีบุตรน้อย และเมื่อมีบุตรตามที่ตั้งใจไว้แล้วก็พยายามจะละเว้นหรือเว้นระยะ
 เพื่อเลี้ยงดูลูกมีบุตรต่อไป^{๑๙} วราภรณ์ พุ่มจำปา พบว่าที่ไพอาราม ผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมรับ
 เอาวิธีการวางแผนครอบครัวแบบบีบีบีสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษานำกว่า และผู้ที่ไม่มีการศึกษาเมื่ออัตรา
 ส่วนการรับวิธีการวางแผนครอบครัวต่ำที่สุด^{๒๐}

๒. การอ่านออกเขียนได้ ในสหรัฐอเมริกา ค.ศ. ๑๙๖๐ ซึ่งเป็นสมัยที่ภาวะเจริญ
 พันธุ์อยู่ในระดับที่สูง จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีที่อ่านหนังสือออกเขียนได้
 ๓๙๕๓ คน ๑๐๐๐ คน และสตรีที่อ่านและเขียนไม่ได้ ๖๐๙๕ คน ๑๐๐๐ คน^{๒๑} ในไต้หวัน พบว่า

^{๑๘} Bogue, op. cit., pp. 314 - 316.

^{๑๙} Kozo Ueda, Fertility Differentials and Trends in Japan, Sydney Conference, Contributed Paper, Sydney, 19๖7, p. 258.

^{๒๐} ฮอส์ลีย์ และ วิศิษฐ์, เรื่องเคิม, หน้า ๓๕๖ - ๓๕๘.

^{๒๑} วราภรณ์ พุ่มจำปา, ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ที่ยอมรับเอาวิธีการวางแผน
ครอบครัวแบบบีบีบี ในอำเภอไพอาราม จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท แผนกวิชาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๓), หน้า ๒๘ - ๒๙.

^{๒๒} Bogue, op. cit., p. 315.

ภรรยาของชายในหมวดอายุ ๓๕ - ๓๙ ผู้ที่อ่านออกเขียนได้มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๓.๒ คน ผู้ที่อ่านและเขียนไม่ได้ ๓.๕ คน สำหรับหมวดอายุ ๔๐ - ๔๔ และ ๔๕ - ๔๙ มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของภรรยาผู้ที่อ่านออกเขียนได้ และที่อ่านและเขียนไม่ได้ครั้งนี้คือ ๒.๒ และ ๓.๒, ๑๐.๔ และ ๑๒.๔ ตามลำดับ^{๒๓} จากการศึกษาของ Majumdar พบว่าในเขตเมืองของประเทศอินเดีย จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีที่สามี่อ่านออกเขียนได้แต่มีการศึกษาค่ำกว่าชั้นประถมศึกษา ๓.๕ คน สตรีที่สามี่อ่านและเขียนไม่ได้มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๔.๐ คน สตรีที่อ่านออกเขียนได้แต่มีการศึกษาค่ำกว่าประถมศึกษาจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๓.๕ คน สตรีที่อ่านและเขียนไม่ได้มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๓.๕ คน^{๒๔}

๓. การย้ายถิ่น Hatt พบว่า ใน Puerto Rico ผู้ที่เคลื่อนย้ายมีการเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่อยู่เป็นหลักแหล่ง^{๒๕} จากการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นและภาวะเจริญพันธุ์ของเมืองบอมเบย์ Badry พบว่า สตรีที่สามี่เกิดทางภาคใต้อัภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุดและสตรีที่สามี่เกิดทางภาคเหนือมีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุด โดยมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของหญิงอายุ ๑๕ - ๓๕ ๓๗๒ และ ๓๕๔ ต่อ ๑๐๐ คนตามลำดับ สำหรับภาคตะวันออกเฉียงใต้มีภาวะเจริญพันธุ์เท่ากับภาคใต้ ๓๓๔ ต่อ ๑๐๐ คน ภาคกลางและภาคตะวันตกมีภาวะเจริญพันธุ์ระดับกลาง ๓๔๑ และ ๓๔๒ ต่อ ๑๐๐ คนตามลำดับ แต่ยังไม่ทราบว่าผู้ที่ย้ายถิ่นมีภาวะเจริญพันธุ์สูงหรือต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากที่เมืองบอมเบย์มีปัญหาเรื่องชนกลุ่มต่าง ๆ^{๒๖}

๔. ศาสนา ในทวีปยุโรป สหรัฐอเมริกา คานาดา และออสเตรเลีย ผู้ที่นับถือศาสนาโรมันคาทอลิกมีบุตรมากที่สุด ผู้ที่นับถือศาสนาอื่นมีบุตรน้อยที่สุด^{๒๗} จากการศึกษาของ Badry พบว่า ที่เมืองบอมเบย์ ผู้ที่นับถือศาสนาพาสีมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุด ผู้ที่นับถือศาสนา

^{๒๓} Liu, op. cit., p. 366.

^{๒๔} Marari Mujumdar, Some Findings from Family Planning Data of the National Sample Survey, Sydney Conference, Contributed Paper, Sydney, 19๖7, p. 403.

^{๒๕} Hatt, op. cit., p. 312.

^{๒๖} Badry, op. cit., pp. 316 - 318.

^{๒๗} United Nations, Population Studies No. 17, op. cit., pp. ๖9-90.

มุสลิมมีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุด และศาสนาต่างก็มีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกันดังนี้คือ พาดี้ ๑๙๖ คริสเตียน ๓๐๖ ยินดี ๓๓๘ มุสลิม ๓๖๖ เชน ๓๘๗ พุทธิ ๓๖๒ ทอ ๑๐๐ คน^{๒๘} จากการศึกษาของ Chidambaram พบว่า ที่เมือง Kerala ในอินเดีย ศาสนาคริสต์และมุสลิมมีภาวะเจริญพันธุ์เท่ากัน โดยมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๘.๕ คน ศาสนาฮินดูมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๕.๕ คน^{๒๙} จากการศึกษาของ ดร. ศักดิ์ ณาสุชนิรันดร์ พบว่า ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าพวกมุสลิม^{๓๐} สมพงษ์ ชิวสัมพันธ์ พบว่า ชาวไทยพุทธมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าชาวไทยมุสลิม โดยชาวมุสลิมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๓.๘ คน แต่คนไทยมี ๔.๓ คน^{๓๑}

๕. สัญชาติ จากการศึกษาพบว่า ในสหรัฐอเมริกา สตรีผิวขาวที่เกิดในต่างประเทศมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุด สตรีผิวขาวชาวพื้นเมืองมีภาวะเจริญพันธุ์ของลงมา และนิโกรมีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุด โดยมีจำนวนบุตรเกิดรอดดังนี้คือ ๑๙๐๗, ๑๘๒๘ และ ๒๑๑๘ ทอ ๑๐๐๐ คน ตามลำดับ^{๓๒} จากการศึกษาจากหนังสือ United Nations พบว่า อัตราการเกิดของสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ๒๕ ทอ ๑๐๐๐ คน ยุโรป ๑๘ - ๒๘ ทอ ๑๐๐๐ คน เอเชีย ๔๐ - ๕๕ ทอ ๑๐๐๐ คน ญี่ปุ่น ๓๑ ทอ ๑๐๐๐ คน ออฟริกา ๔๐ - ๕๕ ทอ ๑๐๐๐ คน^{๓๓}

๖. สถานภาพสมรส Hatt พบว่า สตรีที่ปัจจุบันสมรสมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ^{๓๔} จากข้อมูลสำมะโนประชากร ค.ศ. ๑๙๕๐ ของสหรัฐอเมริกา พบ

^{๒๘} Badry, op. cit, p. 314.

^{๒๙} V.C. Chidambaram, Fertility in Kerala, Sydney Conference, Contributed Paper, Sydney, 1967, p. 232.

^{๓๐} ศักดิ์ ณาสุชนิรันดร์, การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีบุตรของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นข้าราชการ และประกอบอาชีพทางเกษตร สัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทย ครั้งที่ ๑ (พระนคร: กองวิจัยสังคมศาสตร์ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ๒๕๐๖), หน้า ๒๘๘.

^{๓๑} สมพงษ์ ชิวสัมพันธ์, การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อการเจริญพันธุ์ของชาวไทยและชาวไทยมุสลิม (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๓), หน้า ๕๒.

^{๓๒} Bogue, op. cit, p. 310.

^{๓๓} United Nations, Population Studies, No. 17 op. cit, p. 71.

^{๓๔} Hatt, op. cit, p. 315.

เช่นเดียวกันว่า สตรีที่ปัจจุบันสมรสมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสถานภาพสมรสอื่น สตรีที่มิใช่ชาวเมืองที่มีบุตรที่อายุต่ำกว่า ๕ ปี โดยแยกตามสถานภาพการสมรสครั้งนี้คือ สมรส ๕๕๑ แยกกันอยู่ ๓๗๑ หมายถึง ๒๘๔ หย่า ๒๓๐ ท่อ ๑๐๐๐ คน สตรีที่ไม่ใช่เมืองชาว สมรส ๕๓๑ แยกกันอยู่ ๓๗๔ หมายถึง ๒๘๖ หย่า ๒๓๐ ท่อ ๑๐๐๐ คน^{๓๕}

ค. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

๑. อาชีพ ภาวะเจริญพันธุ์มีลักษณะกลับกันกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยผู้ที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม กรรมกรเหมืองแร่ มีอัตราการเกิดสูง ผู้ที่ประกอบอาชีพที่ใช้วิชาชีพและเสมียนมีอัตราการเกิดต่ำ และเมื่อภาวะเจริญพันธุ์ลดลงโดยทั่วไป ความแตกต่างภาวะเจริญพันธุ์และอาชีพจะลดน้อยลงด้วย และในที่สุดจะพบว่า ผู้ที่ประกอบวิชาชีพโดยใช้วิชาชีพสูง ๆ ก็ยังมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่ำ เช่น เสมียน ข้าราชการทั่วไป และผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว^{๓๖} Warren Thompson พบว่า จากข้อมูลสำมะโนประชากร ค.ศ. ๑๙๔๖ มีความแตกต่างกันระหว่างจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวในอาชีพต่าง ๆ กัน โดยชาวไร่จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๕๓ คน คนทำงานทางเกษตรกรรมมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๕๑ คน ผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกรรม ๑.๘๘ คน ยกเว้นกรรมกรเหมืองแร่มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๗๒ คน^{๓๗} ในฐานันจากข้อมูลสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ใช่เกษตรกรรมมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าที่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม โดยมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๕๖ คน และ ๓.๘๘ ตามลำดับ และพบว่า ความแตกต่างจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของบุคคล ๒ กลุ่มตามหมวดอายุมีลักษณะเป็นตัว U^{๓๘} ที่ได้ค้นพบว่า มีความสัมพันธ์ในทางกลับกันระหว่างภาวะเจริญพันธุ์และชั้นของประเภทอุตสาหกรรมของสามี โดยมีความ

^{๓๕} Grabill, and Others, op. cit, p. 288.

^{๓๖} United Nations, Population Studies, No. 17, op. cit, pp.87-88.

^{๓๗} Warren S. Thompson, Population Problem, McGraw - Hill Book Company, New York, 1953 p. 187.

^{๓๘} Ueda, op. cit, p. 258.

แตกต่างกันมากในเมืองหลวงและเมืองใหญ่รอบนอกมากกว่าของในเมืองเล็ก ๆ ในชนบท^{๓๕}
 Badry พบว่า สตรีที่สามีที่มีสถานที่เกิดทางใต้มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำ ทั้งนี้เพราะสามีของสตรี
 เหล่านั้นเป็นผู้มีการศึกษาคือ และประกอบอาชีพสูง^{๓๖} สำหรับประเทศไทย คร.ศักดิ์ ฉาสุ-
 นรินทร์ พบว่า จังหวัดพระนคร หัวหนาคอบครัวที่เป็นข้าราชการมีบุตรต่ำกว่าหัวหนาคอบครัวที่
 เป็นชาวนา^{๓๗} สุวัฒน์ วิบูลย์เศรษฐ พบว่า ภาวะเจริญพันธุ์ในเขตชนบทจำแนกตามอาชีพของ
 สามีที่เป็นเกษตรกร พอค้า ข้าราชการ เสมียน มีบุตรเกิดรอดไม่ต่างกันนัก ทั้งนี้ เพราะ
 การศึกษาของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ นี้ไม่ต่างกันนัก^{๓๘}

๒. สถานภาพการทำงาน สตรีที่แต่งงานแล้วและมีงานทำมีบุตรน้อยกว่าสตรีที่ไม่
 มีงานทำ เช่น ในเซกโกโลโลวาเกีย ปี ค.ศ. ๑๙๕๐ พบว่า สตรีที่ทำงานนอกบ้านมีจำนวนบุตร
 เกิดรอดโดยเฉลี่ย ๒.๒ คน หญิงอื่นมี ๒.๔ คน แต่สตรีในชนบทที่ทำงานและไม่ทำงานซึ่งมีสามี
 เป็นเกษตรกรปรากฏว่า มีขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ยในลักษณะตรงกันข้ามดังนี้คือ ๓.๒ และ ๓.๑
 ตามลำดับ สำหรับครอบครัวชาวนาสตรีที่ทำงานมีขนาดครอบครัวโดยเฉลี่ย ๒.๔ สตรีที่ไม่ทำงาน
 ๒.๔^{๓๙} ที่ให้วันจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยจำแนกตามสถานภาพการทำงานพบว่า สตรีที่ประกอบ
 อาชีพไม่ใช่เกษตรกรมีบุตรน้อยกว่าสตรีที่ไม่ทำงาน^{๔๐} Hatt พบว่า ที่ Puerto Rico สตรีที่มี
 งานทำดูเหมือนว่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่ทำงาน^{๔๑} จากการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ
 และช่วงของระยะเวลาการมีบุตรที่อำเภอโพธารามของกานคา ฌรณเกียรติ พบว่า สตรีที่ทำงาน

^{๓๕} Liu, op. cit, p. 366.

^{๓๖} Badry, op. cit, p. 318.

^{๓๗} ศักดิ์, เรื่องเดิม, หน้า ๒๓๖ - ๒๓๖.

^{๓๘} สุวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า ๕๕ - ๕๖.

^{๓๙} United Nations, Population Studies No. 17, op. cit, pp.88-89.

^{๔๐} Liu, op. cit, p. 366.

^{๔๑} Hatt, op. cit, p. 325.

นอกร้านไม่ได้ทำให้ช่วงการมีบุตรต่างกัน^{๔๖} วราภรณ์ พบจำปา พบว่า ที่อำเภอโพธาราม สตรี
ที่ทำงานนอกร้านรับเอาวิธีการวางแผนครอบครัวมาปฏิบัติมากกว่าสตรีที่ไม่ทำงานนอกร้าน ทั้งนี้
เพราะการทำงานนอกร้านมีโอกาสทราบถึงวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมาใ้จมากกว่า
สตรีที่ไม่ได้ทำงานนอกร้าน^{๔๗}

แนวความคิดที่สำคัญในวิทยานิพนธ์

จากการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาพบว่า
ประเทศที่พัฒนาแล้วมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนามีภาวะเจริญพันธุ์สูง อัตรา
การตายต่ำ และประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท จึงคาดว่าภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย
อยู่ในระดับที่สูง

สมมติฐานที่สำคัญ

ภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓ อยู่ในระดับสูง

แนวความคิดที่ของพิชญ์

- ก. ระดับและแนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในวัยเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูง
- ข. ระดับและแนวโน้มของภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่มีอายุผ่านพ้นวัยเจริญพันธุ์แล้วอยู่ในระดับสูง
- ค. อัตราส่วนของผู้ไม่มีบุตรอยู่ในระดับต่ำ และอัตราส่วนของผู้ที่มีบุตร ๔ คนขึ้นไปอยู่ในระดับสูง

^{๔๖} กานดา ผจญเกียรติ, ลักษณะช่วงเวลาที่มีบุตรของสตรีไทยในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท แผนกศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๓), หน้า ๓๖.

^{๔๗} วราภรณ์, เรื่องเดิม, หน้า ๓๑.

ลมนคิฐานอย

- ก. ภาวะเจริญพันธุ์ในเขตเทศบาลต่ำกว่านอกเขตเทศบาล
- ข. ภาวะเจริญพันธุ์ของผู้ที่อาศัยในครัวเรือนประกอบการเกษตรสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในครัวเรือนประกอบการเกษตร
- ค. ผู้ที่อาศัยอยู่ในพระนคร และตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย มีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
- ง. ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ
- จ. ผู้ที่อ่านออกเขียนได้มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่อ่านและเขียนไม่ได้
- ฉ. ผู้ที่เคยย้ายถิ่นบ่อยครั้งมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าผู้ที่ไม่ได้ย้ายถิ่น
- ช. ผู้ที่มีนับถือศาสนาต่างกันมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
- ซ. ผู้ที่มีสัญชาติต่างกันมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
- ฅ. ผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสถานภาพสมรสอื่น
- ญ. ผู้ที่ประกอบอาชีพต่างกันมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
- ฎ. หญิงที่ม้งานทำมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่ทำงาน หรือทำงานบ้าน

จากลมนคิฐานอย ๑๐ ข้อดังได้กล่าวมาแล้ว เนื่องจากประชากรของประเทศไทยอาศัยอยู่ในลมนคิฐานอยประมาณร้อยละ ๕๐ ส่วนมากได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมปีที่ ๔ หรือต่ำกว่ามากมีการศึกษาเพียงอ่านออกเขียนได้ ซึ่งจัดว่ามีการศึกษาในระดับต่ำ ประกอบอาชีพโดยมิได้ใช้ความรู้ความชำนาญ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และในครัวเรือนเกษตร ดังนั้นภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทยจึงอยู่ในระดับสูง

วิธีการวิจัย

- ๑. ทำการปรับข้อมูลที่เกิดจากการผิดพลาดจากการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสตรีที่ไม่มีบุตร จากข้อมูลสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นรายจังหวัด โดยวิธีของ M.A. El. Badry
- ๒. คำนวณถัวเฉลี่ยจำนวนบุตร เกิดรอดตามหมวดอายุจากสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นรายจังหวัด และจากข้อมูลอัตราการรอด ๑ ของสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ เพื่อศึกษาระดับและแนวโน้มนของภาวะการเจริญพันธุ์ของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ และของสตรีที่มีอายุผ่านพ้นวัย

เจริญพันธุ์แล้ว และการเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของมารดา โดยจำแนกตามภาค จังหวัดพระนคร ในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล คริวเรือนเกษตร และไม่ใช้คริวเรือนเกษตร

๓. จำนวนอัตราส่วนร้อยละของสตรีที่ไม่มีบุตรเลย มีบุตร ๑ คน ๒ คน ๓ คน ๔ คน ๕ - ๗ คน ๗ คนขึ้นไป เพื่อศึกษาการไม่มีบุตร สตรีส่วนใหญ่มีบุตรกี่คน และสตรีที่มีบุตรตั้งแต่ ๔ คนขึ้นไปมีมากน้อยเพียงใด

๔. ทำการเปรียบเทียบข้อมูลภาวะเจริญพันธุ์จากสำมะโนประชากรกับข้อมูลภาวะเจริญพันธุ์ จากรายงานการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ.๒๕๐๕ และข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๒ เทาที่จะทำได้

๕. ปรับฐานอายุตัวเฉลี่ยจำนวนบุตรเกิดรอดตามหมวดอายุของมารดา โดยใช้ข้อมูลของสตรีที่เคยสมรสแล้วจากสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ ใต้เป็นฐานในการปรับอายุประโยชน์ที่จะได้

ผลที่ได้จากการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย จากข้อมูลสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๐๓ จะแสดงให้เห็นว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทยอยู่ในระดับที่สูง จากการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมจะแสดงให้เห็นว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาลมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกับผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลอย่างไร ผู้ที่อาศัยอยู่ในคริวเรือนเกษตรมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้อาศัยในคริวเรือนเกษตร เพียงใด ขึ้นการศึกษาและการอ่านออกเขียนได้จะทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ต่างกันหรือไม่ การนับถือศาสนาและสัญชาติจะทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ต่างกันหรือไม่ ผู้ที่มีสถานภาพสมรสต่างกันจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกันหรือไม่ ผู้ที่มีอาชีพต่างกันจะทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ต่างกันหรือไม่ หญิงที่ทำงานจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกับสตรีที่ไม่ทำงานหรือไม่ ความแตกต่างภาวะเจริญพันธุ์ตามลักษณะเศรษฐกิจและสังคมนี้จะ เป็นแนวทางให้ทราบถึงภาวะขั้นต้นที่จะนำไปสู่การลดลงของภาวะเจริญพันธุ์

นอกจากการศึกษานี้จะทำให้ทราบถึงระดับภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย และภาวะเจริญพันธุ์ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์

ใช้เป็นการวิจัยขั้นมูลฐาน เพื่อนำไปศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทยจากข้อมูล
สำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๑๓ ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จสำหรับข้อมูลภาวะเจริญพันธุ์ที่จะนำมา
เปรียบเทียบระดับและแนวโน้มภาวะเจริญพันธุ์ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๕ และข้อมูลภาวะเจริญพันธุ์
ตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมประมาณระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗ ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่า
ในระยะ ๑๐ ปีที่ผ่านมาแล้วภาวะเจริญพันธุ์เพิ่มหรือลดลงมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้แล้วผลที่ได้
จากการวิจัยนี้ยังจะมีประโยชน์นำไปเปรียบเทียบกับภาวะเจริญพันธุ์จากการสำรวจอื่น ๆ ที่กระทำ
ภายหลัง พ.ศ. ๒๕๐๓ เพื่อที่จะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศไทย ในการ
ศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ดังกล่าวมานี้ ถ้าภาวะเจริญพันธุ์ไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลง
เล็กน้อยแสดงให้เห็นว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมหรือเปลี่ยนแปลงบาง
เล็กน้อย แต่ถ้าวภาวะเจริญพันธุ์ลดลงมากก็จะแสดงให้เห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐ
กิจและสังคมในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ เพราะการเปลี่ยนแปลงอัตราการเกิดสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยน
แปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม.

